

Mã số: 472

Ngày nhận: 27/12/2017

Ngày gửi phản biện lần 1: /12 /2017

Ngày gửi phản biện lần 2:

Ngày hoàn thành biên tập: 29/1/2018

Ngày duyệt đăng: 29/1/2018

LỢI THẾ VÀ TIỀM NĂNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỦA THÀNH PHỐ CẦN THƠ

Ngô Nguyễn Hiệp Phước¹

Tóm tắt

Phát huy lợi thế, tiềm năng du lịch có ý nghĩa rất quan trọng đối với phát triển du lịch. Lợi thế và tiềm năng du lịch ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển du lịch. Mục đích nghiên cứu của bài viết là phát hiện/xác định lợi thế, tiềm năng du lịch của thành phố Cần Thơ, từ đó có định hướng và biện pháp khai thác lợi thế, tiềm năng du lịch của thành phố. Bài viết tập trung làm rõ ý nghĩa của việc khai thác lợi thế, tiềm năng du lịch của địa phương; xác định các lợi thế, tiềm năng phát triển du lịch của Cần Thơ, từ đó đề xuất định hướng và giải pháp khai thác lợi thế, tiềm năng du lịch của thành phố Cần Thơ.

Từ khóa: Cần Thơ, lợi thế du lịch, tài nguyên du lịch, tiềm năng phát triển du lịch.

Abstract

Promoting the advantages and potential of tourism is important for tourism development. The development of tourism are directly affected by the advantages and potential of tourism. This study is to discover the advantages and potential of tourism in Can Tho city, thereby orienting and taking measures to exploit them. The study will focus on clarifying the meaning and methods of discovering and exploiting the advantages and potential of tourism in the local area; identifying advantages and potential of developing tourism in Can Tho; proposing some orientations and solutions to exploit the advantages and potential of tourism in Can Tho city.

Keywords: Can Tho, potential for tourism development, tourism advantages, tourism resources.

1. Đặt vấn đề

Lợi thế và tiềm năng du lịch là yếu tố quan trọng hàng đầu tạo nên sản phẩm du lịch, tạo nên sức hấp dẫn đối với khách du lịch và tạo nên những sắc thái, đặc trưng riêng cho du lịch của địa phương. Một địa phương càng có nhiều loại tiềm năng du lịch với chất lượng cao và mức độ kết hợp các loại phong phú, thuận lợi... thì sức thu hút khách du lịch càng lớn. Đồng thời, việc nắm bắt lợi thế du lịch sẽ giúp cho đầu tư phát triển du lịch, tránh lãng phí trong quá trình khai thác tiềm năng du lịch, tăng sức hấp dẫn và cạnh tranh cho du lịch. Do vậy, vấn đề nghiên cứu lợi thế, tiềm năng du lịch là rất quan trọng đối với việc phát triển du lịch địa phương.

Trên thực tế, thành phố Cần Thơ có rất nhiều lợi thế, tiềm năng du lịch. Cần Thơ là thành phố trực thuộc trung ương (TTTU), có vị trí là trung tâm vùng Đồng bằng Sông Cửu Long (ĐBSCL), đầu mối giao thông nối liền giữa các địa phương trong Vùng với miền Đông Nam Bộ và đi cả nước, đồng thời Cần Thơ còn được xem là đô thị miền sông nước. Có thể thấy, Cần Thơ có nhiều tiềm năng, lợi thế và điều kiện thuận lợi để phát triển du lịch như tiềm năng phát triển du lịch sông nước miệt vườn, du lịch đô thị, du lịch khám phá nền văn hóa dân tộc và văn minh nông nghiệp.... Tuy nhiên, đến nay còn nhiều vấn đề chưa phát hiện hết, có những lợi thế, tiềm năng đã được phát hiện nhưng chưa khai thác hết.

¹ Trường Cao đẳng Cần Thơ, Email: nnhiepphuoc@gmail.com

Những năm gần đây, với sự phát triển du lịch của mình, Cần Thơ ngày càng chú trọng phát triển du lịch và chủ trương của thành phố là phát triển du lịch thành ngành kinh tế mũi nhọn, việc phát triển du lịch có ý nghĩa rất lớn đối với Cần Thơ. Do vậy, việc nghiên cứu, xác định tiềm năng, lợi thế phát triển du lịch của Cần Thơ và từ đó có định hướng, giải pháp khai thác lợi thế, tiềm năng du lịch của thành phố Cần Thơ là rất quan trọng và cấp thiết.

2. Cơ sở lý thuyết về lợi thế, tiềm năng du lịch của địa phương

2.1. Các khái niệm

Từ các quan niệm về lợi thế, lợi thế so sánh và lợi thế cạnh tranh, ta có thể thấy rằng, trong du lịch, khi nói đến lợi thế du lịch tức là khả năng thu hút khách du lịch của một điểm đến, của địa phương, vùng, lãnh thổ và quốc gia, phụ thuộc vào những yếu tố tham gia vào khả năng thu hút khách của một điểm đến tức là xét đến những lợi thế so sánh của điểm đến so với những điểm đến khác [1], [2], [8]. Khả năng thu hút du khách của một điểm đến phụ thuộc vào nhiều yếu tố, nhưng cần chú trọng khả năng đáp ứng nhu cầu của du khách. Do đó, biểu hiện của lợi thế du lịch sẽ thể hiện ở khả năng thu hút du khách và đáp ứng nhu cầu của du khách một cách dễ dàng và thuận lợi hơn so với các điểm đến khác, gồm lợi thế về: vị trí, sự thuận lợi trong tiếp cận điểm đến; tài nguyên du lịch đa dạng, phong phú; sự hấp dẫn và đa dạng của các sản phẩm, dịch vụ du lịch; sự đảm bảo về môi trường (môi trường tự nhiên và môi trường xã hội); v.v.. của điểm đến so với những điểm đến khác.

Tiềm năng là khả năng, năng lực tiềm tàng, ví dụ: có tiềm năng về du lịch, khai thác tiềm năng... từ đó, tiềm năng du lịch có thể hiểu là tổng hợp tất cả các điều kiện bên trong và bên ngoài có giá trị khai thác, sử dụng và phát triển [7]. Do đó, ta có thể thấy *tiềm năng về du lịch là những gì có khả năng, năng lực tiềm tàng để khai thác phục vụ phát triển du lịch*. Tiềm năng du lịch là một trong những điều kiện trực tiếp phát triển du lịch, bao hàm: vị trí địa lý, tài nguyên du lịch, con người, thị trường, các điều kiện kinh tế xã hội...

Phát hiện lợi thế, tiềm năng phát triển du lịch

Để phát hiện lợi thế du lịch, ta dựa vào khả năng thu hút khách của một điểm đến và phụ thuộc vào nhiều yếu tố, nhưng ta chú trọng đến mức độ/khả năng đáp ứng nhu cầu du khách của điểm đến so với những điểm đến khác. “Mức độ” khác nhau của những yếu tố tham gia vào khả năng thu hút khách là những đặc tính độc đáo/duy nhất hoặc nổi trội của tài nguyên du lịch (tự nhiên và nhân văn) cho một lãnh thổ/điểm đến du lịch; tính độc đáo, sáng tạo hoặc sự nổi trội về chất lượng dịch vụ du lịch; và sự thuận lợi trong tiếp cận điểm đến [Phạm Trung Lương, 2015].

Để xác định các tài nguyên du lịch tự nhiên, ta dựa vào các tiêu chí: địa hình (các vùng có phong cảnh đẹp, hệ thống hang động, bãi biển, di tích tự nhiên); khí hậu (thích hợp với sức khoẻ con người, phục vụ cho việc chữa bệnh, nghỉ dưỡng, du lịch, thể thao, giải trí,...); thủy văn (gồm mặt nước, các bãi nông ven bờ, các điểm nước khoáng, các bãi biển, sông, kênh rạch, cù lao, cồn, mang đặc điểm sông nước tự nhiên,...); sinh vật (gồm vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên, các cơ sở hệ sinh thái đặc thù).

Tài nguyên du lịch nhân văn bao gồm truyền thống văn hoá, các yếu tố văn hoá, văn nghệ dân gian, di tích lịch sử, cách mạng, khảo cổ, kiến trúc, các công trình lao động sáng tạo của con người và các di sản văn hoá vật thể, phi vật thể khác có thể được sử dụng phục vụ mục đích du lịch. Tài nguyên du lịch nhân văn được phân làm 2 loại di sản văn hoá vật thể và di sản văn hoá phi vật thể.

Di sản văn hoá vật thể là những di sản thuộc tạo phẩm vật chất của một nhóm người hay một xã hội được thừa hưởng từ các thế hệ đi trước, duy trì ở hiện tại và giữ gìn vì lợi ích của các thế hệ tương lai (UNESCO). Nó bao gồm các công trình kiến trúc và các di tích lịch sử, bảo vật quốc gia và các cổ vật. Có thể phân thành: di sản văn hoá thế giới và các di tích lịch sử văn hoá, thắng cảnh đẹp cấp quốc gia và địa phương.

Di sản văn hoá phi vật thể được hiểu là các tập quán, các hình thức thể hiện, biểu đạt, các tri thức, kỹ năng - kèm theo đó là những dụng cụ, đồ vật, đồ tạo tác và các không gian văn hóa có liên quan - mà các cộng đồng, các nhóm người và trong một số trường hợp, là các cá nhân công nhận là một phần di sản văn hóa của họ (UNESCO). Bao gồm: di sản văn hoá truyền miệng và phi vật thể của nhân loại, lễ hội, nghề và làng nghề thủ công truyền thống, văn hoá nghệ thuật, văn hoá ẩm thực, thơ ca và văn học, văn hoá ứng xử và những phong tục, tập quán tốt đẹp.

Tài nguyên du lịch gắn với văn hoá các tộc người, bao gồm: điều kiện sinh sống, phương thức sản

xuất, kiến trúc, trang trí nhà ở, nghề thủ công truyền thống, văn hoá nghệ thuật, văn hoá ẩm thực, lễ hội, phong tục, tập quán với những sắc thái riêng trên những địa bàn sinh sống của họ.

Các hoạt động mang tính sự kiện như: liên hoan phim, ảnh, ca nhạc quốc tế, các giải thể thao lớn,... do địa phương hoặc quốc gia tổ chức. Đây đều là những đối tượng có sức hấp dẫn lớn với du khách và là điều kiện, tài nguyên quan trọng để phát triển loại hình du lịch MICE.

2.2. Ý nghĩa của việc khai thác lợi thế, tiềm năng phát triển du lịch

Việc khai thác lợi thế, tiềm năng phát triển du lịch mang ý nghĩa sau:

Giúp cho những nhà làm chính sách xác định những tài nguyên du lịch hoặc những sản phẩm mà địa phương có lợi thế để phân bổ một cách có hiệu quả nguồn lực cho phát triển du lịch, mang lại lợi ích địa phương; giúp cho địa phương tập trung nỗ lực phát triển những điểm khác biệt; và giúp cho chính quyền các địa phương có phương pháp tiếp cận phối hợp với nhau để khai thác tiềm năng sản phẩm hàng đầu, hình tượng của mình hấp dẫn và rất khác với các địa phương khác.

Khai thác lợi thế so sánh về du lịch sẽ giúp thu hút khách du lịch và phát triển du lịch. Việc khai thác lợi thế du lịch càng có ý nghĩa trong bối cảnh hội nhập khi cạnh tranh thu hút khách giữa các điểm đến du lịch trở nên gay gắt. Khai thác tiềm năng du lịch giúp phát triển các sản phẩm chất lượng dựa vào thế mạnh thiên nhiên của khu vực, đặc biệt các sản phẩm du lịch văn hóa, và du lịch dựa vào thiên nhiên (gồm du lịch sinh thái).

Việc phát hiện và khai thác tiềm năng du lịch sẽ giúp khai thác các tài nguyên du lịch mới và khuyến khích hình thành các sản phẩm du lịch mới. Đồng thời, xây dựng và phát triển các sản phẩm du lịch mang tính đặc thù tránh tình trạng trùng lặp sản phẩm giữa các địa phương trong vùng, hạn chế về tính hấp dẫn du lịch của cả vùng nói chung, đặc biệt đối với những địa phương có điều kiện tiếp cận không thuận lợi từ trung tâm phân phối khách. Việc khai thác lợi thế, tiềm năng du lịch để xây dựng sản phẩm đặc thù trên nền tảng những đặc điểm chung về tự nhiên và văn hoá của vùng giúp cho du khách nhận thức được điểm đến du lịch, lựa chọn những điểm đến du lịch mà không có điều kiện tiếp cận thuận lợi hơn các điểm khác trong vùng.

Phát triển các loại hình du lịch, tổ chức lãnh thổ du lịch, đồng thời ảnh hưởng đến quy mô, thứ bậc của khách sạn và quyết định tính mùa vụ đi du lịch của khách du lịch. Việc xác định và khai thác các tiềm năng du lịch để khu vực doanh nghiệp và các nhà đầu tư quốc tế phát triển du lịch như các khách sạn và nhà nghỉ sinh thái (eco-lodges), sản phẩm du lịch,... với cảm giác độc đáo mang đặc thù của vùng, miền.

3. Lợi thế, tiềm năng và thực trạng phát triển du lịch thành phố Cần Thơ

3.1. Lợi thế cơ bản phát triển du lịch thành phố Cần Thơ

Thành phố Cần Thơ là thành phố TTTU, có vị trí trung tâm vùng ĐBSCL, còn được xem là đô thị miền sông nước. Với vị trí, vai trò và điều kiện tự nhiên của mình, Cần Thơ có các lợi thế cơ bản để phát triển du lịch như sau:

Vị trí đô thị trung tâm vùng, với vai trò trung tâm kinh tế, chính trị, văn hoá và khoa học kỹ thuật của vùng, đầu mối giao thông quan trọng, thuận lợi cho việc giao thương giữa các tỉnh, thành trong khu vực.

Hệ thống kết nối Cần Thơ với các địa phương khác trong vùng. Cảng hàng không quốc tế Cần Thơ - Cửa ngõ hàng không của cả vùng, cùng với hệ thống cảng biển là một trong những lợi thế để phát triển giao thương với các tỉnh trong khu vực, với các vùng, miền và cả nước, đồng thời cũng là lợi thế phát triển du lịch Cần Thơ.

Hệ thống cơ sở đào tạo, nghiên cứu khoa học có vai trò là trung tâm nghiên cứu, giáo dục và đào tạo của vùng, đào tạo, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, gồm: 06 trường đại học và Phân hiệu Đại học; 07 trường cao đẳng và Phân hiệu Trường Cao đẳng; 15 trường trung cấp chuyên nghiệp; 73 cơ sở dạy nghề và 01 Học viện Chính trị Khu vực IV. Các cơ sở này hiện đang đào tạo hàng trăm ngàn sinh viên. Với lợi thế này có thể phát triển du lịch gắn với giáo dục, đào tạo, hội nghị, hội thảo,...

Mạng lưới y tế phát triển, gồm 134 cơ sở, trong đó có thể kể đến Bệnh viện Đa khoa Trung ương Cần Thơ, Bệnh viện Trường Đại học Y dược Cần Thơ do Bộ Y tế quản lý, Bệnh viện 121 do Quân khu 9 quản lý, Bệnh viện Đa khoa thành phố Cần Thơ, Bệnh viện phụ sản Cần Thơ, Bệnh viện

Ung bứu Cần Thơ, Bệnh viện Tim mạch Cần Thơ, Bệnh viện Công an và 03 bệnh viện ngoài công lập, góp phần chăm sóc sức khỏe cho nhân dân khu vực ĐBSCL. Với lợi thế này có thể phát triển du lịch gắn với chăm sóc sức khỏe.

Hệ thống cơ sở lưu trú du lịch phát triển, đến năm 2017 có 270 cơ sở, trong đó khách sạn 2 – 5 sao ngày càng nhiều. Những khách sạn mới, cùng một số du thuyền có phòng ngủ, các cơ sở homestay và điểm vườn lưu trú,... ngày càng nâng cao chất lượng phục vụ. Bên cạnh đó, Cần Thơ cũng đã thu hút được nhiều hãng lữ hành quốc tế về lập chi nhánh. Đây cũng là lợi thế để phát triển Cần Thơ thành trung tâm du lịch và điều phối khách du lịch cho toàn vùng.

Bảng 1. Các cơ sở lưu trú du lịch Cần Thơ giai đoạn 2010 - 2017

Nội dung \ Năm	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Số CSLT	174	177	190	197	204	226	245	270
Số buồng	4.086	4.173	4.749	4.980	4.764	6.286	6.681	6.931

Nguồn: Sở VH-TT-DL Cần Thơ và Viện Nghiên cứu phát triển Du lịch (2010 - 2017)

Bộ máy quản lý nhà nước về du lịch Cần Thơ có đủ năng lực trình độ để thực hiện công tác quản lý nhà nước, đồng thời, đảm bảo sự tham gia của các doanh nghiệp, hiệp hội du lịch,... Đây là lợi thế để thúc đẩy sự phát triển du lịch của Cần Thơ mạnh hơn so với các tỉnh khác trong vùng.

Các cơ sở vui chơi giải trí - thể thao, dịch vụ phục vụ khách du lịch ở Cần Thơ được chú trọng đầu tư. Thành phố đã tiến hành quy hoạch các dự án và một số khu vui chơi giải trí, gồm: Dự án phát triển tổng hợp khu du lịch sinh thái Cồn Ấu (quận Ninh), dự án xây dựng khu nghỉ dưỡng Sông Hậu (quận Ninh Kiều), dự án phát triển đô thị sinh thái Phong Điền (huyện Phong Điền), dự án du lịch sinh thái cộng đồng Tân Lộc (quận Thốt Nốt), du lịch sinh thái Cồn Sơn (quận Bình Thủy)...

Nguồn nhân lực ngày càng phát triển: với lợi thế trung tâm đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao của vùng ĐBSCL, lực lượng lao động trong ngành du lịch Cần Thơ được đào tạo có chất lượng ngày càng tăng, đáp ứng nhu cầu thực tiễn. Lợi thế này sẽ giúp đáp ứng nhu cầu phát triển du lịch nhanh và mạnh hơn.

Bảng 2. Nguồn nhân lực ngành du lịch Cần Thơ giai đoạn 2007 – 2015

(Đvt: người)

Chỉ tiêu	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Đại học & trên đại học	240	245	255	350	371	400	410	425	435
Trung cấp & Cao đẳng	470	603	637	735	825	900	925	955	985
Đào tạo khác	488	567	690	750	975	1.100	1.169	1251	1364
Chưa qua đào tạo	611	664	613	690	824	840	849	852	858
Tổng	2.025	2.336	2.695	2.795	2.995	3.240	3.353	3.485	3.642

Nguồn Sở VH-TT-DL Cần Thơ

3.2. Tiềm năng cơ bản phát triển du lịch thành phố Cần Thơ

3.2.1. Tài nguyên du lịch gắn với điều kiện tự nhiên:

Thành phố Cần Thơ mang đặc trưng của hệ thống sông ngòi, kênh rạch chằng chịt bao phủ xung quanh, hình thành nên các cồn, cù lao trên sông và những vườn cây ăn trái sum suê, có thể kể đến: Vườn du lịch Mỹ Khánh, Vườn Ba Công, Vườn Vàm Xáng, Vườn cò Bằng Lăng, Điểm vườn Sơn Ca,...; Cù lao và các cồn lớn trên sông Hậu gồm cồn Ấu, cồn Khương, cồn Sơn và cù lao Tân Lộc đang khai thác du lịch sinh thái, hấp dẫn du khách và mang những đặc trưng miệt vườn, sông nước mà các nơi khác không có được.

3.2.2. Tài nguyên du lịch gắn với điều kiện kinh tế - xã hội:

Với vị trí và vai trò đô thị trung tâm vùng, nên Cần Thơ có các tài nguyên du lịch gắn với yếu tố đô thị trung tâm vùng và các làng nghề.

Tài nguyên du lịch gắn với yếu tố đô thị trung tâm vùng

Hệ thống Bảo tàng Cần Thơ, Bảo tàng Quân khu 9 và Thư viện Cần Thơ,... là điểm tham quan có ý nghĩa đối với Cần Thơ và cả vùng; Hệ thống các cơ sở thể dục thể thao có khả năng phục vụ cho cả vùng như Sân vận động Cần Thơ (sức chứa lớn nhất Việt Nam 45.000 - 50.000 chỗ), sân vận động Quân khu 9, Nhà thi đấu đa năng Cần Thơ, các nhà thi đấu trong các trường học, học viện,...;

Các nhà hát, rạp chiếu phim và công trình văn hóa phục vụ khách du lịch cũng như người dân địa phương; Các điểm nhân đô thị như Cầu đi bộ, Cầu Cần Thơ,...; Các công viên, khu vui chơi giải trí như công viên Tao Đàn, Đò Chiểu, Đò Sáu, hồ Xáng Thối, có quy mô nhỏ... công viên Lư Hữu Phước (2 ha), bến Ninh Kiều và Công viên nước Cần Thơ (5ha), phục vụ các hoạt động vui chơi giải trí; “Biển Cần Thơ” bãi biển nhân tạo, khoảng 400m bãi bờ sông với hơn 1 triệu mét khối cát để làm bãi tắm không bùn;

Trung tâm hội chợ, triển lãm Cần Thơ phục vụ các hoạt động hội chợ, triển lãm, tổ chức các hoạt động, sự kiện lớn về kinh tế, thương mại, văn hóa của vùng và cả nước;

Viện lúa ĐBSCL tại Cần Thơ là nơi nghiên cứu và sản xuất lúa gạo, nông nghiệp lớn nhất nước, ngoài ra Cần Thơ còn có các nông trường như Nông trường Sông Hậu, Cờ Đỏ,...;

Hệ thống các cơ sở đào tạo phục vụ cho đào tạo, học tập, hội thảo, nghiên cứu khoa học,... trong nước và quốc tế; Hệ thống các cơ sở chữa bệnh, chăm sóc sức khỏe có năng lực phục vụ vùng và hướng tới thị trường Campuchia.

Nhiều trung tâm thương mại lớn phục vụ nhu cầu mua sắm của khách du lịch, người dân địa phương và cả vùng. Bên cạnh bến Ninh Kiều là Trung tâm thương mại Cần Thơ (chợ Cần Thơ) - trung tâm buôn bán lớn của miền Tây Nam Bộ;

Cần Thơ hiện có 6 khu công nghiệp (KCN) tập trung được quy hoạch xây dựng ở các vị trí thuận tiện về giao thông đường thủy, đường bộ, lại nằm ở trung tâm vùng nguyên liệu nông - thủy - hải sản..., nên có triển vọng thu hút được nhiều vốn đầu tư, gồm: KCN Trà Nóc I và Trà Nóc II, KCN Hưng Phú I, Hưng Phú II A, Hưng Phú II B và KCN Thốt Nốt. Ngoài ra, Cần Thơ đang tiến hành quy hoạch và xây dựng Khu công nghệ cao diện tích 400 ha, Cụm Công nghiệp Cái Răng diện tích 40 ha, Cụm Công nghiệp Cờ Đỏ diện tích 10 ha, Cụm Công nghiệp Phong Điền diện tích 10 ha.

Hiện nay, Cần Thơ được Ngân hàng thế giới (WB) và HABILITAT (cơ quan của Liên Hiệp Quốc về phát triển khu dân cư và đô thị bền vững) hỗ trợ nâng cấp đô thị, tạo diện mạo đô thị loại I TTTU, đô thị trung tâm vùng.

Làng nghề ở Cần Thơ đa dạng, phong phú và được gìn giữ lưu truyền qua nhiều thế hệ. Hiện có hơn 10 làng nghề truyền thống với ngành nghề đa dạng như: Xóm thúng ven sông (Thới Thuận, Thốt Nốt), Làng lò đất Bà Rui (Thới Long, Ô Môn), Xóm cơm rượu (Trung Thạnh, Thốt Nốt), Làng Bánh tráng Thuận Hưng (Thuận Hưng, Thốt Nốt), Làng hoa Bà Bộ (An Bình, Ninh Kiều); Làng hoa kiềng Phó Thọ - Bà Bộ (Long Xuyên - Long Hòa, Bình Thủy), Làng Đan lưới Thơm Rơm (Thuận Hưng, Thốt Nốt), Làng đan lợp Thới Long (Thới Long, Ô Môn). Hiện nay, trong số các làng nghề trên có 4 làng nghề lâu đời nhất và vẫn duy trì hoạt động, sẵn sàng chào đón du khách đến tham quan: Làng Bánh tráng Thuận Hưng, Làng Đan lưới Thơm Rơm, Làng đan lợp Thới Long và Làng hoa Bà Bộ.

3.2.3. Tài nguyên du lịch nhân văn

Tài nguyên du lịch nhân văn gồm các di sản văn hoá vật thể và phi vật thể gắn với văn hoá, lịch sử hấp dẫn đối với khách du lịch quốc tế và trong nước.

Di sản văn hoá vật thể, gồm Di sản gắn với lịch sử phát triển Cần Thơ - Tây Đô và Di sản gắn với lịch sử - cách mạng.

Di sản gắn với lịch sử phát triển Cần Thơ - Tây Đô, gồm các di tích được xếp hạng di tích cấp quốc gia và cấp thành phố: Bến Ninh Kiều, Đình Bình Thủy, Chùa Nam Nhã, Long Quang cổ tự, Chùa Munir Ansây, Chùa Ông, Nhà cổ Bình Thủy, Di tích khảo cổ văn hóa Óc Eo. Bên cạnh đó, hiện nay Cần Thơ có Thiền Viện Trúc Lâm Phương Nam, tọa lạc ở địa điểm gắn với làng du lịch Mỹ Khánh, Di tích chiến thắng Ông Hào và đô thị sinh thái Phong Điền, Thiền viện và toàn khu vực trở thành một trọng điểm phát triển du lịch quan trọng của Cần Thơ.

Di sản gắn với lịch sử - cách mạng, gồm: Khu di tích Di tích lịch sử địa điểm trạm quân y tiền phương và nơi cất giấu vũ khí trong kháng chiến chống Mỹ trên tuyến Lộ Vòng Cung (Di tích Lộ Vòng

Cung), Địa điểm thành lập Chi bộ An Hòa tại đền thờ Hải Thượng Lãn Ông (Q.Ninh Kiều), Chi bộ An Nam Cộng sản Đảng Cờ Đỏ (TT Cờ Đỏ, H.Cờ Đỏ), Đền thờ Châu Văn Liêm (Thới Thạnh, Thới Lai), Chùa Nam Nhã nơi hoạt động của các sỹ phu yêu nước Việt Nam Quang Phục hội (Q.Bình Thủy), Cơ quan đặc ủy An Nam Cộng sản Đảng Hậu Giang (Q.Bình Thủy), Mộ nhà thơ Phan Văn Trị (Phong Điền), Khu tưởng niệm thủ khoa Bùi Hữu Nghĩa (Q.Bình Thủy), Khám lớn Cần Thơ (Ninh Kiều), Chiến thắng ông Hào (H.Phong Điền), Căn cứ Ban Chỉ huy Tổng tấn công và nổi dậy Xuân Mậu Thân (Q.Bình Thủy), Địa điểm chiến thắng đội cảm tử - quốc gia tự vệ Cần Thơ còn gọi là trận Lê Bình (Q.Cái Răng), Địa điểm chiến thắng Ông Đưa (Thới Lai), Lộ vòng cung (Phong Điền, Bình Thủy, Ô Môn).

Di sản văn hoá phi vật thể:

Chợ nổi Cái Răng gắn với văn hóa chợ nổi (được công nhận là văn hoá phi vật thể quốc gia vào năm 2016);

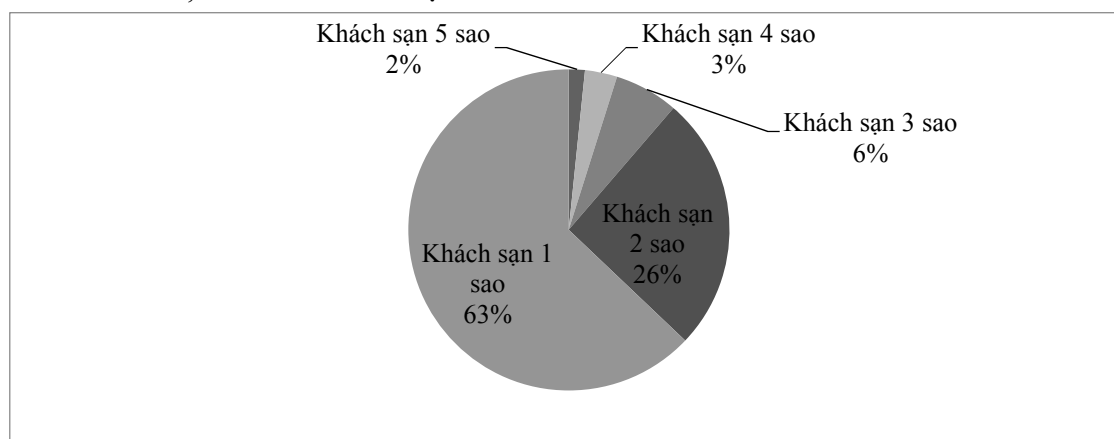
Đờn ca tài tử (hình thành cuối thế kỷ XIX, di sản văn hoá phi vật thể quốc gia);

Lễ hội văn hoá – lịch sử theo phong tục truyền thống của các dân tộc (Kinh, Hoa, Chăm, Khmer,...): Lễ hội đình Bình Thủy; Lễ hội chùa Ông, vía Thiên Hậu Thánh Mẫu, cúng Quan Công, cúng Thần Tài; Lễ Cholchonom Thomay; Lễ đưa nước – Okombook; Lễ cúng ông bà – Dolta,...;

Hệ thống ẩm thực đa dạng phong phú của các dân tộc Kinh, Hoa, Khmer, Chăm... với các sản phẩm ẩm thực nổi tiếng mang tính truyền thống của khu vực ĐBSCL được nhiều người biết đến, như cháo cá lóc rau đắng đồng, cá lóc nướng trui, canh chua cá linh bông so đũa, chè bưởi Cần Thơ, bánh cống Cần Thơ, bánh tét lá cẩm, bánh xèo nam bộ, nem nướng Thanh Vân...

3.2.4. Hệ thống cơ sở lưu trú du lịch

Năm 2017, Cần Thơ có 133 khách sạn từ 1 sao đến 5 sao, trong đó có 02 khách sạn chuẩn 5 sao (Mường Thanh Cần Thơ Hotel và Vinpearl Cần Thơ Hotel). Ngoài ra, Cần Thơ có 20 cơ sở homestay và điểm vườn lưu trú, 26 điểm vườn du lịch.

Biểu đồ 1. Tỷ lệ khách sạn đã phân hạng

Nguồn: Sở VH-TT-DL Cần Thơ

Bảng 3. Số lượng cơ sở lưu trú năm 2017

Đã xếp hạng	Số lượng	Chưa xếp hạng	Số lượng
Khách sạn 5 sao	2	Nhà khách	7
Khách sạn 4 sao	5	Homestay	10
Khách sạn 3 sao	9	Điểm vườn có lưu trú	11
Khách sạn 2 sao	32	Khách sạn chưa xếp hạng	103
Khách sạn 1 sao	85		
Nhà nghỉ du lịch	7		
Tổng cộng	140	Tổng cộng	130

Nguồn: Sở Văn hoá Thể thao và Du lịch Cần Thơ năm 2017

Cần Thơ còn có loại hình du thuyền có phòng ngủ như Bassac, Mekong Eye... góp phần nâng cao chất lượng phục vụ du lịch của thành phố. Nhiều hãng lữ hành quốc tế lập chi nhánh tại Cần Thơ như Transmekong, Saigontourist, Vietravel, Fidi, TST, Vietcircle... Tính đến năm 2017, trên địa bàn thành phố Cần Thơ có 54 doanh nghiệp lữ hành đang hoạt động.

3.3. Thực trạng phát triển du lịch Cần Thơ

Trong những năm qua, du lịch thành phố Cần Thơ đã phát triển khá nhanh và đạt được một số thành tựu quan trọng: các sản phẩm du lịch ngày càng đa dạng, khách du lịch đến ngày càng tăng (2016 đạt 5,3 triệu khách tham quan), trong đó có hơn 22,6 nghìn lượt khách quốc tế [5]. Tuy nhiên, so với tiềm năng, lợi thế so sánh vốn có thì sự phát triển du lịch thành phố Cần Thơ vẫn chưa tương xứng, do còn nhiều hạn chế như sản phẩm du lịch trùng lặp, kém hấp dẫn và chưa thể hiện được tính đặc thù; kết cấu hạ tầng, vật chất kỹ thuật du lịch còn nhiều hạn chế, việc hình thành các Tour du lịch kết nối với các địa phương trong vùng ĐBSCL còn chưa đạt hiệu quả,...

Bên cạnh đó, ĐBSCL sở hữu nguồn tài nguyên du lịch dồi dào, nhưng du lịch Vùng nhiều năm nay phát triển chưa tương xứng với tiềm năng. Hệ thống sản phẩm du lịch hiện nay của Vùng còn đơn điệu, tương đồng, sự liên kết vùng dù đã có nhưng hết sức lỏng lẻo. Cho đến nay việc liên kết phát triển sản phẩm du lịch đặc thù và xúc tiến quảng bá du lịch vùng ĐBSCL chưa được như mong muốn, ảnh hưởng đến vị thế và sức cạnh tranh du lịch chung của Vùng. Thành phố Cần Thơ là trung tâm của vùng ĐBSCL, tuy nhiên Cần Thơ cũng chưa thực sự phát huy được vai trò đầu tàu trong phát triển du lịch, đảm nhiệm vai trò là đầu mối phân phối, trung chuyển khách và phát huy các thế mạnh của một trung tâm đô thị vùng. Do vậy, du lịch ĐBSCL vẫn cần một Cần Thơ phát huy thực sự được vai trò trong công tác phát triển du lịch.

Vì vậy, việc nghiên cứu, xác định lợi thế, tiềm năng du lịch của Cần Thơ để từ đó có định hướng và giải pháp tận dụng lợi thế, khai thác tiềm năng phát triển du lịch thành phố Cần Thơ, đồng thời phát huy vai trò của Cần Thơ đối với du lịch của ĐBSCL là cần thiết.

4. Định hướng và giải pháp khai thác tiềm năng du lịch thành phố cần thơ

Từ việc tìm hiểu các lợi thế, tiềm năng và thực trạng phát triển du lịch của Cần Thơ, có thể đưa ra một số định hướng và giải pháp khai thác tiềm năng du lịch thành phố Cần Thơ như sau:

4.1. Định hướng và giải pháp phát triển trung tâm du lịch và điều phối khách cho toàn vùng.

Với lợi thế thành phố TTTU, vị trí địa lý và vai trò đô thị trung tâm vùng, nằm trên tuyến du lịch Quốc gia (Quốc lộ 1A), đồng thời là điểm giao cắt giữa tuyến du lịch Quốc gia với tuyến du lịch quốc tế đường thủy trên sông Mekong. Do đó, Cần Thơ được định hướng là trung tâm du lịch và điều phối khách cho cả vùng.

Cần Thơ cần được quan tâm đầu tư để thực sự là đô thị trung tâm vùng với các vai trò cụ thể là trung tâm kinh tế, chính trị, văn hóa, giao thông. Đáp ứng được yêu cầu này, Cần Thơ sẽ trở thành trung tâm đón tiếp, trung chuyển khách, và thực sự trở thành một đô thị trung tâm vùng với đầy đủ ý nghĩa. Do đó, ngành du lịch thành phố Cần Thơ cần được chú trọng ưu tiên đầu tư vào các lĩnh vực sau:

Đầu tư nâng cấp và cải thiện hệ thống giao đáp ứng vai trò kết nối cả vùng, quốc gia và quốc tế, bao gồm giao thông thủy, bộ và hàng không.

Quan tâm đầu tư để Cần Thơ trở thành trung tâm kết nối các tuyến du lịch của vùng, cả nước và quốc tế.

Đầu tư phát triển du lịch đô thị, bao gồm việc đầu tư hình thành khu vực tập trung các dịch vụ du lịch (nhà hàng, quán bar, văn phòng lữ hành, cafe giải khát...) và cải tạo, nâng cấp hạ tầng đô thị, cải thiện môi trường đô thị... Chú trọng phát triển các cơ sở đào tạo và y tế nhằm khai thác loại hình du lịch học tập và chữa bệnh để khai thác lợi thế đô thị trung tâm vùng của Cần Thơ.

Tiếp tục đầu tư phát triển về số lượng và nâng cao chất lượng hệ thống các cơ sở lưu trú đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của khách du lịch.

Hoạt động vui chơi giải trí là một phần quan trọng của hoạt động du lịch góp phần hấp dẫn và kéo dài thời gian lưu lại của du khách. Nội dung định hướng đầu tư phát triển các điểm vui chơi giải trí ở Cần Thơ bao gồm: Phát triển các loại hình vui chơi giải trí dân gian kết hợp hiện đại ở khu vực nội đô thành phố và các trung tâm đô thị lớn gắn với các công viên, các khu du lịch...; Phát triển các loại hình

vui chơi giải trí gắn với thiên nhiên như dã ngoại, thể thao sông nước; Phát triển loại hình vui chơi giải trí cao cấp.

Bên cạnh việc chú trọng phát triển du lịch đô thị, Cần Thơ cũng cần quan tâm phát triển hệ thống các khu điểm du lịch trên cơ sở hệ thống tài nguyên du lịch sẵn có của địa phương. Việc phát triển hệ thống khu điểm du lịch cũng cần gắn với việc cải tạo nâng cấp các tuyến giao thông tiếp cận.

4.2. Định hướng và giải pháp phát triển sản phẩm du lịch

4.2.1. Định hướng phát triển sản phẩm du lịch

Dựa vào tiềm năng của các tài nguyên du lịch, Cần Thơ có thể khai thác phát triển các sản phẩm du lịch sau: Du lịch đô thị (bến Ninh Kiều, quận Ninh Kiều, và các khu vực khác lân cận như Cái Răng, Bình Thủy, Ô Môn), Du lịch MICE (tập trung ở khu vực Ninh Kiều, sau này có thể mở rộng thêm ở Bình Thủy, Ô Môn), Du lịch nghỉ dưỡng (cù lao Tân Lộc), Du lịch văn hoá (Ninh Kiều, Bình Thủy, Phong Điền), Du lịch sinh thái miệt vườn (Phong Điền), Du lịch sinh thái sông nước (cù lao Tân Lộc, cồn Sơn, Cái Răng), Du lịch sinh thái đường sông (dọc sông Hậu và sông Cần Thơ), Các hoạt động vui chơi giải trí đô thị (Ninh Kiều, Cái Răng, vui chơi giải trí cao cấp ở cồn Ấu, cồn Cái Khế (resort Sông Hậu)).

4.2.2. Định hướng và giải pháp đa dạng hoá, phát triển các sản phẩm du lịch đặc thù

Khai thác các tiềm năng và lợi thế du lịch của thành phố để hình thành các dòng sản phẩm du lịch hấp dẫn, có sức cạnh tranh cao. Ưu tiên, tập trung phát triển điểm du lịch Bến Ninh Kiều (một trong 7 điểm du lịch quốc gia) và phát triển các sản phẩm đặc thù, bao gồm: (i) du lịch trải nghiệm đời sống sông nước - làng nghề - chợ nổi; (ii) du lịch sinh thái miệt vườn; (iii) du lịch tìm hiểu di sản văn hóa, du lịch đô thị. Cùng cố và phát triển các sản phẩm: du lịch nghỉ dưỡng và vui chơi giải trí.

(i) Du lịch trải nghiệm đời sống sông nước - làng nghề - chợ nổi

Phát triển du lịch trải nghiệm đời sống sông nước - làng nghề - chợ nổi: khai thác lợi thế của các vườn cây ăn trái, sông rạch chằng chịt, các cồn, cù lao, các làng nghề và Chợ nổi Cái Răng... để phát triển loại hình du lịch trải nghiệm. Du khách có dịp trải nghiệm nét đẹp của đô thị vùng sông nước, dễ dàng “nhìn và cảm” những hình ảnh ghe, xuồng ba lá lướt nhẹ trên sông, ngắm những vườn cây trái xum xuê, trĩu quả, những khoảnh khắc mua bán trên sông, xuồng ghe tập nập... khai thác Tour du lịch sinh thái đường sông tham quan Chợ nổi Cái Răng, các vườn cây ăn trái, điểm vườn sản xuất các đặc sản truyền thống, các món ăn độc đáo, hấp dẫn,... năm dọc theo các tuyến đường sông ở khu vực Cái Răng, Phong Điền, các cồn và cù lao...

Chợ nổi Cái Răng và Phong Điền: Việc xem xét tái hiện lại hình ảnh chợ nổi xưa cũng có khả năng thu hút khách du lịch cao cũng như góp phần quảng bá hình ảnh du lịch Cần Thơ. Khi khai thác chợ nổi phục vụ du lịch phải đảm bảo duy trì được nét tự nhiên của chợ mà vẫn đáp ứng được yêu cầu của khách du lịch. Việc duy trì và khai thác Chợ nổi Cái Răng cần phải đảm bảo được lợi ích cho người buôn bán tại đây, nếu không sẽ dẫn đến việc bỏ thuyền lên bờ.

Khai thác các làng nghề và cơ sở sản xuất sản phẩm thủ công mỹ nghệ để phát triển du lịch làng nghề, tham quan, trải nghiệm đời sống, nét văn hoá của người dân địa phương. Làng nghề mang nét văn hoá địa phương, đồng thời cũng là sinh kế người dân. Do đó, khi phát triển cần phải đảm bảo người dân có lợi trong phát triển du lịch. Các làng nghề cần được đầu tư phát triển tạo ra các sản phẩm đa dạng và đáp ứng nhu cầu mua sắm của du khách.

(ii) Du lịch sinh thái miệt vườn

Phát triển du lịch sinh thái sông nước dọc cù lao và các cồn: Cần Thơ có 01 cù lao và 03 cồn lớn trên sông Hậu. Các cồn này là những khu du lịch sinh thái hấp dẫn mang những đặc trưng sông nước, miệt vườn mà các nơi khác không có được. *Cù lao Tân Lộc* diện tích lớn nhất (quận Thốt Nốt) hình thành khu du lịch sinh thái cộng đồng sông nước. *Cồn Khương* (quận Ninh Kiều) phát triển du lịch với các dịch vụ gắn với đô thị, theo hướng phát triển đô thị. *Cồn Sơn* (quận Ninh Kiều và Bình Thủy) phát triển du lịch sinh thái sông nước cộng đồng và các khu nghỉ dưỡng dạng sông nước. *Cồn Ấu* là cồn đẹp nhất với nét độc đáo của cầu Cần Thơ chạy cắt ngang cồn, điều kiện tự nhiên và vị trí Cồn Ấu phù hợp để xây dựng tổ hợp du lịch lớn, bao gồm cả các dịch vụ vui chơi giải trí cao cấp của Cần Thơ. Hiện tập đoàn Novaland đã bước đầu triển khai thực hiện đầu tư dự án tại đây.

Phát triển du lịch cộng đồng tại các làng quê miệt vườn, làng nghề, đặc biệt, Cù lao Tân Lộc có thể khai thác du lịch sinh thái cộng đồng sông nước kết hợp du lịch làng nghề.

Phát triển du lịch sinh thái miệt vườn: Khai thác lợi thế miệt vườn với các vườn cây trái bạt ngàn, đồng ruộng mênh mông, sông ngòi chằng chịt và một nền văn hoá đậm chất Nam bộ. Hình thành và phát triển các điểm du lịch sinh thái miệt vườn, đồng thời tăng cường năng lực cho các điểm khai thác rất thành công như Vườn du lịch Mỹ Khánh, Vườn Ba Cống, vườn Vàm Xáng, vườn Giáo Dương, Vũ Bình, Mười Cường,... để nâng cao năng lực cạnh tranh với các tỉnh lân cận. Bên cạnh đó, để có thể phát triển cần phải gắn với sự phát triển của đô thị như gắn với sự phát triển của Khu đô thị Nam Cần Thơ khi các khách sạn và các công trình kinh tế - xã hội, các công viên, khu vui chơi giải trí được hình thành nhiều. Đối với các điểm vườn kinh doanh chưa hiệu quả cần được đầu tư và định hướng lại cho phù hợp.

Các điểm vườn du lịch sinh thái cần tạo ra các sản phẩm du lịch độc đáo, hấp dẫn du khách như tham quan vườn, tận tay hái trái và thưởng thức tại vườn, tham gia vào các hoạt động vui chơi mang nét văn hoá, sinh hoạt của người dân địa phương. Ứng dụng quy trình công nghệ nông nghiệp tạo ra cây trái, rau... “sạch” để du khách tham quan và thưởng thức đặc sản được chế biến thành món ăn ngay tại vườn.

Đặc biệt, Vườn cò Bằng lăng, nằm sát cạnh Long Xuyên, cách thị trấn Thốt Nốt 5km, dọc theo bờ sông. Đây là một sân chim lớn của ĐBSCL thu hút du khách đến tham quan vườn cò với cảnh làng quê yên bình của vùng. Cần có các biện pháp để bảo vệ môi trường sinh thái nơi đây, đảm bảo môi trường sống cho các loài cò về đây sinh sống, trú ngụ. Đồng thời, cần quan tâm phát triển kết nối các điểm du lịch khác với nơi đây để tạo thành tuyến du lịch đa dạng và hấp dẫn.

(iii) Du lịch tìm hiểu di sản văn hóa, du lịch đô thị

Phát triển du lịch văn hóa: tham quan, lễ hội, di tích lịch sử tại khu vực Ninh Kiều, Bình Thủy, Phong Điền. Các tài nguyên du lịch gắn với văn hoá, lịch sử của Cần Thơ cũng rất hấp dẫn đối với khách du lịch quốc tế, bao gồm một loạt các di sản văn hoá vật thể và phi vật thể. Có thể phát triển du lịch văn hoá như sau:

- Khai thác di tích văn hoá của các dân tộc như di tích của người Hoa là các miếu, hội quán (Chùa Ông, Hiệp Thiên Cung,...) mang nét văn hoá dân tộc Hoa, nét văn hoá nằm trong lòng đô thị Cần Thơ. Có thể kết nối di sản (di sản người Hoa và người Kinh, Khmer, Chăm...) để hình thành hành trình du lịch di sản văn hoá hay tổ chức các tour du lịch gắn với các dịp lễ hội.

- Khai thác các di tích lịch sử kiến trúc, các công trình đã gắn bó với địa danh Cần Thơ - Tây Đô suốt chiều dài lịch sử, đã được xếp hạng cấp quốc gia và thành phố; các di tích lịch sử – cách mạng phục vụ cho giáo dục truyền thống yêu nước. Khai thác các tài nguyên này phục vụ loại hình du lịch văn hoá tìm hiểu kiến trúc, lịch sử phát triển cần thơ và lịch sử cách mạng. Đối với nhóm tài nguyên này cần được bảo vệ, tôn tạo, lập dự án và tìm nguồn vốn đầu tư để duy trì và phát triển. Quá trình đô thị hoá có thể sẽ ảnh hưởng đến các di tích này nên cần có chiến lược trước để bảo vệ di sản.

- Khai thác di sản văn hoá phi vật thể:

Các lễ hội theo phong tục truyền thống, lễ hội của các dân tộc (như Kinh, Hoa, Khmer,...)... phục vụ nhu cầu tìm hiểu văn hoá các dân tộc bản địa. Cần Thơ có thể tổ chức các lễ hội Festival gắn với các sự kiện văn hoá của thành phố và vùng ĐBSCL như lễ hội ẩm thực, lễ hội bánh dân gian, lễ hội đờn ca tài tử, lễ hội trái cây,...

Đờn ca tài tử là bản sắc văn hoá địa phương, đáp ứng nhu cầu thưởng thức của công chúng. Tuy nhiên, hiện nay, khi du khách đến Cần Thơ để thưởng thức “Đờn ca tài tử” thì chưa có điểm thưởng thức trọn vẹn, đúng nghĩa. Trách nhiệm của các cơ quan quản lý là phải tìm các giải pháp thiết thực, khả thi nhằm bảo vệ và phát huy các giá trị nghệ thuật đờn ca tài tử đồng thời góp phần phục vụ nhu cầu phát triển du lịch địa phương.

Củng cố và phát triển các sản phẩm du lịch nghỉ dưỡng và vui chơi giải trí

Phát triển du lịch nghỉ dưỡng và vui chơi giải trí: phát triển du lịch nghỉ dưỡng ở khu vực các cồn và cù lao, hình thành các khu nghỉ dưỡng dạng sông nước, cao cấp kết hợp với các loại hình vui chơi giải trí kể cả các hoạt động vui chơi dạng sông nước. Các khu nghỉ mát sẽ tận dụng môi trường thiên nhiên phong phú ở các cồn, cù lao và đa dạng hóa các phân khúc khách thu hút đến Cần Thơ.

Đa dạng hóa sản phẩm du lịch với các sản phẩm bổ trợ, gồm: du lịch cộng đồng, du lịch nông nghiệp - nông thôn, du lịch tìm hiểu các di tích lịch sử - cách mạng, du lịch thương mại - hội nghị - hội thảo - sự kiện (MICE), du lịch học tập, chữa bệnh.

Tài liệu tham khảo

1. *Lợi thế*, <http://tratu.soha.vn>, truy cập ngày 12/6/2017.
2. *Lợi thế so sánh*, <https://vi.wikipedia.org>, truy cập ngày 16/6/2017.
3. Phạm Trung Lương (2015), *Phát huy lợi thế so sánh để phát triển du lịch Hà Giang*, <http://www.itdr.org.vn>, truy cập ngày 4/6/2017.
4. Sở Kế hoạch và Đầu tư Cần Thơ (2017), *Báo cáo tình hình kinh tế - xã hội tháng 5 và 5 tháng đầu năm 2017*, Sở Kế hoạch và Đầu tư Cần Thơ, Cần Thơ.
5. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Cần Thơ (2016), *Báo cáo tóm tắt Tổng kết hoạt động du lịch năm 2016*, Cần Thơ.
6. Sở Văn hoá Thể thao và Du Lịch Cần Thơ (2014), *Điều chỉnh quy hoạch tổng thể phát triển du lịch Thành phố Cần Thơ đến năm 2020 và định hướng đến năm 2030*, Cần Thơ.
7. *Tiềm năng*, <http://tratu.soha.vn>, truy cập ngày 16/5/2017.
8. Trương Quang Hùng & Phan Thị Thu Hương (2004), *Từ lợi thế so sánh đến lợi thế cạnh tranh*, <http://vnclp.gov.vn>, truy cập ngày 16/6/2017.